ANANSI. WORLD FICTION este un imprint al Editurii Trei

SIRI

HUSTVEDT

Povești cu fantome

Traducere din limba engleză și note de
Iulia Gorzo

3
TREI

EDITORI:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

DIRECTOR EDITORIAL ANANSI. WORLD FICTION:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Mădălina Marinache

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Dan Crăciun

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HUSTVEDT, SIRI
Povești cu fantome / Siri Hustvedt ; trad. din lb. engleză și note de Iulia Gorzo. - București : Editura Trei, 2026
ISBN 978-606-40-3459-5

I. Gorzo, Iulia (trad. ; note)

821.111

Titlul original: *Ghost Stories*
Autor: Siri Hustvedt

Copyright © 2026 by Siri Hustvedt

Copyright © Editura Trei, 2026,
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-3459-5

Timpul pierdut

Trăiesc. Soțul meu, Paul Auster, e mort. A murit pe 30 aprilie 2024, la ora 18:58, aici, în casa din Brooklyn unde scriu acum aceste cuvinte. În ianuarie 2023 a fost diagnosticat cu cancer pulmonar non-microcelular. Dar înainte de asta, în 2022, la început de noiembrie, Paul a făcut o tomografie la secția urgențe de la spitalul Mount Sinai West. Radiologul a identificat o pată pe plămânul drept și a observat că ar putea fi cancer.

Toți murim, dar numai unii dintre noi știm că viețile noastre s-ar putea sfârși curând. Deși mă gândisem de multe ori cum ar fi să trăiesc fără Paul, am început să-mi imaginez asta mai des. Îmi imaginam că mă învârt singură prin casă. Îmi imaginam că-l jelesc. Dacă moare taică-tău, i-am spus fiicei noastre Sophie, o să rămân fără cotidianul meu.

Nu mi-am imaginat însă că, după moartea lui Paul, timpul va fi perturbat, devenind de nerecunoscut. Îmi amintesc ce zi e, apoi uit. Îmi amintesc că e luna mai, apoi uit. Orele zboară, dar de multe ori minutele abia se târăsc. Vreau să-mi ancorez corpul în calendar și ceas, aceste repere temporale fiabile, deși în esență fictive, dar nu pricep nimic din cadența lor regulată. Mă tem că dacă nu verific întruna data, ziua și ora, o să-mi pierd orientarea, o să mă

împiedic și o să cad pe scări sau o să-mi iau zborul, neavând de ce să mă țin. Fac liste și calendare. Liste și calendare zac împrăștiate pe mai multe mese și suprafețe din casă. Mi-e teamă c-o să uit de treburi, întâlniri, facturi de plătit. Mi-e teamă că gândurile mi se vor împrăștia în atâtea direcții, că n-am să le pot aduna. Cu asta mă ocup în acest moment, mă adun.

Mi-e greu să respir. Inima îmi bate prea repede, nu tot timpul, ci în puseuri. Am dureri intercostale, uneori acute. Am dureri de gât și cap. Nervii îmi bâzâie și vâjâie și simt în membre descărcări electrice. Îmi chiorăie mațele și tranzitul intestinal e perturbat. Unele sunt suferințe mai vechi, care s-au agravat. Îmi imaginez că mi-a apărut o tumoră în oglindă cu cea din plămânul lui Paul și că voi muri curând. Duc fantezia și mai departe. Cancerul în oglindă ar putea fi un fenomen medical rar, care scapă orizontului științei tradiționale, una dintre acele deviații eliminate din „datele prelucrate".

Mă bucur că încă pot râde de mine. Dar și ipohondrii se îmbolnăvesc și mor.

Iau pastile ca să dorm.

Iau o hârtie sau un obiect care-mi solicită atenția și imediat mi se impune altul. Las din mână primul obiect doar ca să-l descopăr după câteva ore, victimă inertă a gestului neterminat. Un morman de scrisori și mesaje de condoleanțe nedeschise zac pe masa roșie din sufragerie. Nu mă îndur să le deschid. Nu azi. Mai aștept. Mâine.

Se face mâine. Deschid scrisorile, dar nu înțeleg întotdeauna ce citesc. Prefer mesajele scurte, binevoitoare. Sunt și scrisori lungi, pe multe pagini, scrise de mână, de la oameni pe care nu-i cunosc. Paul trebuie să le fi aparținut într-un fel, dar nu întotdeauna îmi dau seama cum anume. Mă așez să scriu cuvântul *mâine* pe o listă cu treburi de făcut. Când mă uit, îmi dau seama că am scris *ieri.* Mă gândesc la comentariul lui Freud despre contrariile din vise. În lumea somnului, prietenul uriaș poate fi redus la dimensiunile unei gâze. Viața mea a început să semene a vis.

Intru în cada pe jumătate plină și-mi dau seama că am uitat să-mi scot șosetele.

14 mai. Văduva are nevoie de terapie. Mă duc la o psihiatră-psihanalistă recomandată călduros de o persoană de încredere. Nu e o nevoie nouă pentru mine. Am urmat o psihoterapie psihanalitică timp de unsprezece ani. Ceea ce m-a eliberat. Din cauza pandemiei, am fost exilată cu doctor C. pe Zoom, iar în primăvara anului 2021, când virusul contagios și mortal își pierdea din virulență, am încheiat tratamentul. Am stabilit o ultimă ședință de adio, față-n față, în toamnă. N-a mai avut loc. Pe 1 octombrie, doctor C. a murit fulgerător, neașteptat, la șaptezeci și unu de ani, în urma unui infarct. Șocul morții ei a fost primul dintr-o serie de șocuri. Dac-ar mai fi trăit, m-aș fi dus glonț la cabinetul ei. Pentru că în ultimele lui zile de viață, Paul n-a mai putut ieși din casă, iar eu nu îndrăzneam să-l las singur, mersul pe jos a devenit un lux. Am hotărât să savurez momentul și să iau metroul până-n Upper West Side.

Din motive pe care nu le înțeleg, se pare că am greșit drumul spre Grand Army Plaza. Recunosc arcul și statuile, artera cu trafic aglomerat, biblioteca de vizavi, dar nu găsesc gura de metrou. Am luat metroul de aici mulți ani. Ce s-a întâmplat cu mine? Rog trei trecători să-mi arate unde sunt scările de la metrou, dar, ca niște locuitori ai viselor, niciunul nu mă poate îndruma spre liniile 2 și 3. Mă uit la ceas. Risc să n-ajung la prima ședință cu eminenta analistă. Oare sunt oficial dementă? Chem un Uber și ajung la intersecția dintre Central Park West și Eighty-Ninth Street exact la ora când trebuie să înceapă ședința.

În zilele de după înmormântarea lui Paul în cerc restrâns, care a avut loc pe 3 mai la cimitirul Green-Wood, m-a cuprins o nevoie compulsivă de a sorta, arunca și freca. De multe ori, când sunt tulburată sau anxioasă, fac curățenie. Mica mea lume ajunge să sclipească, în bună rânduială. Exercit o brumă de control îndepărtând praful, scamele și petele. Nu voiam să fiu genul de văduvă care lasă hainele soțului în dulap cu lunile, ba chiar cu anii. Un mort n-are nevoie de cămăși, chei, cremă de ras. Un mort nu poate fi bolnav. Nu ia pastile.

În punga de plastic mare și transparentă rămasă de la o husă nouă de plapumă am strâns toate resturile de medicamente pe care le pusesem în dulapul cu rufărie, după un vraf de așternuturi. A fost primul lucru de care m-am descotorosit. Fiole de dexametazonă, prednison, meloxicam, mirtazapină, tablete de sodiu și magneziu, levotiroxină, oxicodonă, tamsulosin, sumetrolim, sucralfat, famotidină, gabapentin. Câțiva plasturi cu fentanil. Hidrocortizon de

5, 10 și 20 de miligrame. O seringă și un flaconaș de sticlă pentru injectarea aceluiași steroid în caz de criză endocrină, blistere de zofran, flacoane cu sucralfat și lactuloză lichidă. De astea îmi aduc aminte. Probabil că am pus în pungă și alte medicamente strânse în anul și jumătate în care Paul a urmat tratamentul pentru cancer, medicamente prescrise, întrerupte, uneori prescrise iar, în funcție de urgența de moment. Au fost multe urgențe. Am păstrat câteva scheme desenate de mine pentru tratamentul zilnic al lui Paul, cu denumirea medicamentului și pentru ce se ia, plus două, trei sau patru rânduri pe care le completam de mână: 7:46, 12:00, 16:35.

Știam că medicamentele nefolosite nu trebuie aruncate la gunoi și nici la chiuvetă sau la veceu, așa că punga cu deșeuri medicale s-a tot umflat până când abia se mai închidea fermoarul. După înmormântarea lui Paul, sora mea Asti a luat punga și a predat-o unei farmacii din cartier, care face ceva cu medicamentele astea. Nu știu ce anume și, deși de obicei totul îmi stârnește curiozitatea, acum nu-mi pasă.

Unele dintre pastilele astea au amânat moartea lui Paul. Altele l-au făcut să se simtă mai bine. Altele l-au făcut să se simtă mai rău. Când i-am pus lui Asti punga în brațe, m-am simțit chiar și mai ușurată decât îmi imaginasem. Uram punga aia. Dac-aș fi avut curajul să aliniez toate fiolele și flaconașele alea, poate c-aș fi reconstituit o arhivă cronologică tangibilă a bolii, culminând cu moartea, dar seriile rețetelor, cu datele completate și denumiri uneori greu de pronunțat, cu instrucțiunile și avertismentele

de pe flacoane, nu doar că strigau în gura mare că tratamentul eșuase, ci îmi și aminteau de propria-mi panică abia stăpânită, care m-a ținut, cu fluctuații, luni de zile. Îi aduceam lui Paul medicamentele corespunzătoare, deși de câteva ori am întârziat cu ele. Am stat lângă soțul meu în timpul tratamentelor intravenoase, care durau câte patru, cinci ore. Am stat lângă el la urgență și zilnic la căpătâiul lui cât a fost internat. M-am orientat pe platforma pentru pacienți de la Memorial Sloan Kettering, adresând curent întrebări medicilor și asistenților. Am parcurs nenumărate articole medicale despre cancerul pulmonar non-microcelular (NSCLC) și tratamentul lui. Asta m-a ajutat să le pun întrebări rezonabile medicilor lui Paul, dar competența și tăria pe care le afișam mascau frica în care trăiam. Mă temeam c-o să-i dau pastilele greșite sau că n-o să recunosc un simptom de extremă urgență, dar mă temeam în primul rând de ceea ce nu puteam controla — moartea lui.

După ce a murit, suferința lui Paul și vigilența mea au ieșit din discuție, la fel ca tratamentele pentru cancer și cele pentru consecințele grotești ale unora dintre tratamentele pentru cancer. „Efectele adverse“ cauzate de nivolumab, un inhibitor al punctelor de control imunitar prescris în imunoterapie, au pus capăt vieții lui Paul înaintea cancerului. Nivolumabul n-a ajuns în pungă. I s-a administrat prin perfuzie, împreună cu carboplatină și paclitaxel, medicamente folosite în chimioterapie. Încredințându-i surorii mele punga, n-am scăpat de amintiri, dar măcar n-a mai trebuit să mă uit la dovezile materiale ale suferinței pe care Paul a îndurat-o și la care eu am fost martoră.

Blugii, tricourile, încălțămintea, curelele, șosetele, puloverele, unicul lui costum (pe care-l purta rar), un smoching și gecile au dispărut aproape toate — le-am dăruit rudelor sau le-am donat organizațiilor caritabile. Geaca de piele căptușită cu blană de oaie pe care și-a cumpărat-o cu mulți ani în urmă din Argentina (el ar fi știut exact în ce an) și pe care a purtat-o și răspurtat-o atârnă și azi în dulapul de haine de la parter. Am de gând s-o port când vremea se va răci din nou. Am de gând să mă înfășor în această rămășiță a omului iubit cât o să reziste. De fiecare dată când făceam ordine în dulap și o vedeam, o scoteam de pe umeraș și-mi îngropam fața în blană. Speram să simt mirosul lui *in absentia*, dar simțeam doar iz de mucegai și piele, nimic omenesc.

Acum, în șifonierul din dormitorul nostru s-a făcut loc. Scriu în continuare „nostru". Deși golit de modesta lui garderobă, rămâne șifonierul „nostru". Rămâne dormitorul „nostru". Cred că va rămâne al nostru câtă vreme trăiesc aici. Hainele lui nu mai sunt acolo, dar timpul l-a făcut al nostru.

Unde-i timpul ăsta acum?

I-am aruncat boxerii. Paul și-a cumpărat ani de-a rândul boxeri Fruit of the Loom cu motiv ecosez, în seturi de câte trei bucăți, dintr-un magazin de pe Fifth Avenue din Brooklyn. Am învățat de la începutul căsniciei noastre să nu mă bag peste preferințele lui vestimentare, care erau simple, dar rigide. Îi plăcea să se plimbe până la magazinul ăla ieftin ca să-și ia blugi Levi's negri, tricouri din bumbac gros de la o anumită marcă și boxerii. Nu-mi aduc aminte

exact momentul, dar începuserăm deja cu îngrijirile paliative și el nu se mai putea îmbrăca, slăbit cum era, așa că îl ajutam cu hainele.

Într-o dimineață, în timp ce scotoceam prin sertarul lui cu lenjerie, a zis: *Ăia roșii nu.*

Ăia roșii nu?

Nu-mi plac ăia roșii.

Vrei să zici că niciodată nu ți-au plăcut ăia roșii?

Se pare că niciodată nu-i plăcuseră cei roșii. Au rămas în sertar. Examinându-i, am observat că păreau mai noi decât ceilalți. Cumpăra seturile de trei bucăți pentru cei albaștri și verzi. Cei roșii erau un sacrificiu.

Atâția ani de boxeri ecosez și habar n-am avut că nu-i plăceau cei roșii.

După ce i-am pus tricoul, care-n dimineața aia era unul alb, nu negru, mi-a spus: *Ești atât de bună cu mine, Siri.* Iar eu i-am mângâiat fața și i-am răspuns în norvegiană: *Det skulle bare mangle*. Cu vremea, Paul a învățat câteva expresii în norvegiană, limba mea natală. Asta e una dintre ele. Literal, înseamnă „*Doar asta să ne lipsească*". În traducere: „Dar bineînțeles. Nici nu se pune problema".

În timp ce scriu aceste cuvinte, mă uimește hotărârea cu care am atacat biroul lui Paul. Își petrecea cea mai mare parte din timp, de dimineața până după-amiaza, scriind într-o cămăruță din fundul casei noastre, lângă grădină. Acum nu m-ar trage ața la așa ceva, dar pe atunci

mă simțeam în misiune. După estimările mele, pe biroul lui Paul trebuie să fi fost cel puțin o sută cincizeci de pixuri: stilouri, pixuri cu pastă, pixuri cu buton sau rollere, în șiruri inegale sau ițindu-se din recipiente. Avea vreo zece, douăsprezece creioane mecanice. Avea rezerve de benzi pentru mașina lui de scris manuală Olympia cât să-i mai ajungă câteva vieți sau să echipeze o mică armată de scriitorași luddiți. Avea mici benzi corectoare Tipp-Ex de pus sub taste (o rezervă mai modestă). Avea mai multe gume de șters tocite și treizeci și cinci de caiete Clairefontaine, modelul cu hârtie milimetrică. Înainte să-și dactilografieze manuscrisele cu Olympia, își scria toate cărțile de mână în caietele astea.

Nu ne deranjam unul pe altul în spațiile noastre de lucru. Erau sfinte. El nu se atingea niciodată de biroul meu. Eu nu mă atingeam niciodată de al lui. Nu știam că avea atâtea pixuri, benzi și caiete. De multe ori căutam pixuri pe care eram convinsă că le lăsasem în sertarul din bucătărie și nu le găseam. El avea mereu cel puțin un pix (dar de multe ori două sau trei) în buzunarul din față al blugilor. Dacă emoția acută e undeva între tandrețe vagă și durere, atunci asta am simțit când am văzut pixurile și am găsit toate acele benzi. Pixurile se vând în continuare peste tot, dar benzile pentru mașini de scris și pasta corectoare Tipp-Ex nu se găsesc chiar pe toate drumurile, deci era logic ca Paul să se pregătească pentru posibila lor dispariție, nu doar din New York, ci de pe fața pământului.

Îmi plăcea zgomotul percutant pe care-l făcea mașina lui de scris când bătea la ea, repede, apoi mai încet, apoi

din nou repede. *Îmi place că tastele opun rezistență degetelor*, spunea el. Paul măsura timpul cu uneltele lui. Prin rutina scrisului, tânărul trăia în continuare în trupul bătrânului.

Mașina de scris stă pe biroul lui la fel ca înainte, un obiect mut care și-a pierdut acum locul în ritualul scrisului. Obiceiurile, rutina, ritualurile creează sens din repetiție, iar repetițiile astea pot fi o fortăreață în fața anxietății. Paul nu se bâțâia și nici nu-și rodea unghiile. Nu arăta niciodată că e agitat, dar anxietatea îi colora viața. Ajungeam la aeroport cu câteva ore prea devreme, prilej de mare amuzament în familie. Când am preluat eu responsabilitatea rezervării mașinilor sau a păstrării biletelor (pe vremea biletelor de hârtie), el verifica de mai multe ori ca să se asigure că făcusem ceea ce-i tot repetasem că făcusem. Era posesiv cu obiectele pe care le considera extensii ale propriului corp — pixuri, dar și cheile de la casă, micuța agendă pe care i-o comandam în fiecare an de la Charing Cross și portofelul —, ținându-le pe toate trei în buzunarul drept din față. Nimeni altcineva n-avea dreptul să se atingă de ele. Când era la spital și delira, cheile, agenda și portofelul erau puse bine în sertarul de lângă patul lui, într-o pungă de plastic, dar nu le mai avea *asupra lui*. Când se trezea în patul străin și nu le găsea, mă suna pe mine sau pe ginerele nostru, Spencer. Notase la repezeală niște întâlniri pe care trebuia să le țină minte. N-avea niciun ban. Cum să ia un taxi? Cum să se întoarcă acasă?

Omul nici măcar nu se putea ridica din pat fără ajutor.

„Relația anxietății cu obiectul ei", scrie Søren Kierkegaard în *Conceptul de anxietate*, „este cu ceva care

nu este nimic“ . Anxietatea, spune filosoful, e ca privitul într-un abis. În ultimul lui an de viață, Paul a tot folosit acest termen pentru moarte. *Mi-am petrecut multă vreme contemplând abisul*, spunea el.

Curajul lui Paul în timp ce contempla abisul mă uimea.

Toată casa e plină de scrisul lui de mână pe bilețele și hârtii, pe carnete de cecuri păstrate într-un dulap din bibliotecă. În bibliotecă, sub rafturile cu cărți, pe un bufet lat, e un dosar alb pe care încă nu l-am deschis. Înăuntru e o listă cu numele persoanelor pe care ținea să le invite la comemorare, plus notițe pentru testamentul lui, pe care l-a schimbat cu doar câteva zile înainte să moară.

Pe copertă a scris de mână cuvintele:
Pentru Siri/Sophie
Note despre Lumea de Dincolo.
1/1/23.

Înainte de moartea lui Paul, umorul ambiguu al „Lumii de Dincolo“ mă făcea să zâmbesc. Acum nu mi se mai pare deloc amuzant. Sophie și cu mine trăim în Lumea de Dincolo, unde logica timpului și spațiului e confuză.

Țineam faxul în pivniță. Eu și Paul aveam aceeași asistentă, pe Jen Dougherty, care a rămas acum doar asistenta mea. Jen îi trimitea lui Paul prin fax e-mailurile primite în locul lui. După care el o suna, îi dicta răspunsurile la întrebări sau răspundea pur și simplu prin da sau nu, iar ea

executa instrucțiunile. Investiția soțului meu în progresul rapid al tehnologiilor de comunicare s-a cam oprit la fax, deși a făcut și excepții. Sătulă să-l mai văd pe Paul apărând în ușa biroului meu, cu ochii mari și scuzându-se că deranjează, ca să mă roage să verific vreo dată sau vreun fapt pe internet, i-am cumpărat un iPad, ca o anexă la al meu, pe care el l-a folosit doar pentru documentare, nu și pentru e-mail.

Mie nu-mi trimite nimeni faxuri.

În afară de Jen, mai primeam faxuri doar de la firme specializate în acoperișuri. Mașina scuipa din când în când reclame la acoperișuri noi.

Probabil vreun acoperiș, îi spuneam lui Paul.

Probabil, răspundea el, apoi cobora scările ca să verifice.

Paul nu avea telefon mobil. Când suna fixul, știam că e pentru el. Nu răspundeam niciodată. De când a murit el, n-a mai sunat aproape deloc. Când sună, de obicei e agenta lui Paul, Carol Mann. Ea îl suna aproape în fiecare zi pe numărul ăsta. Dacă e duminică dimineața, știu că e sora lui Paul, Janet. Vorbeau în fiecare săptămână. Acum îi răspund eu. În afară de ele, nu mai sună decât roboții, vulturii imobiliari care dau târcoale anunțurilor mortuare și escrocii în căutare de victime printre bătrânii care și-au păstrat telefoanele fixe.

Casa din Brooklyn cu trei etaje unde am locuit cu Paul fără întrerupere timp de treizeci de ani, unde a crescut fiica

noastră, Sophie, și a trăit fiul meu vitreg, Daniel, atunci când nu era la mama lui, a devenit peste noapte uriașă. Am locuit amândoi în același spațiu multă vreme pe când nu aveam copii, iar casa mi se părea încăpătoare, dar nu imensă. Mă dor brațele când mă uit la miile de cărți care tapetează pereții, de parcă mi-ar fi spus cineva că trebuie să pun volumele în cutii și să le car singură în altă parte.

În 1981, când ne-am mutat împreună, am închiriat ultimele două etaje ale casei cu numărul 18 din Tompkins Place, Cobble Hill, Brooklyn. Pe atunci, eu nu prea aveam mare lucru în afară de cărți. Am donat tot ce aveam în dublu exemplar, adică destule. Am păstrat edițiile cele mai bune. Țin minte că m-am gândit atunci: asta înseamnă că trebuie neapărat să rămânem împreună.

Sophie e acum la casa ei, în alt cartier din Brooklyn, Bedford-Stuyvesant, cu soțul ei, Spencer, și băiețelul lor, Miles, care s-a născut în 2024, de Anul Nou. Ar fi cât se poate de rezonabil să le donez câteva camere din casa asta celor trei locatari pe Halsey Street dacă ar fi posibil așa ceva, dar nu e.

Deși de-a lungul anilor am făcut reamenajări, configurația camerelor din casa noastră a rămas identică. Bucătăria și băile au fost renovate, scaunele și canapelele au fost retapițate, pereții au fost zugrăviți; dar, de-a lungul anilor, identicul a fost mai puternic decât diferența. În timp ce umblu singură prin casă, imit ritmurile de dinainte de moartea lui Paul în spațiile de după moartea lui. Casa e o casă adevărată, dar e și o arhitectură a memoriei.

Toate casele locuite de aceiași oameni, indiferent cât timp, devin zone ale gesturilor repetitive, ale meselor pregătite și mâncate, ale gunoiului dus afară și corespondenței aduse în casă, ale aparatelor de cafea pornite și oprite, ale ibricelor cu apă clocotită turnată pentru ceai, ale paturilor făcute și rufelor împăturite, ale dușurilor și băilor, ale spălatului pe dinți și pe față și așa mai departe. Toate astea sunt diverse forme de memorie întrupată. Mă achit de aceste treburi banale la fel ca înainte. Membrele mi se mișcă. Inspir și expir. Inima îmi bate. Simt identicul în mișcări și repetarea lor mă consolează, dar ritmul acestor acțiuni e în același timp neregulat. Șablonul e acum anapoda. Mi-am pierdut coordonarea de pe vremuri.

În fiecare duminică, „copiii“ (cum îi numea prescurtat Paul pe Sophie și Spencer) vin la masă.

Duminica trecută, copiii au venit la masă. Am mâncat pește-spadă pe terasă, în aerul primăvăratic, în timp ce Miles, copilul copiilor, care e încă făcut în întregime din lapte, privea mirat hortensiile cățărătoare, chicotea, scotea sunete ca de conversație și-și molfăia pumnul. Spencer s-a ocupat de vase. Luni dimineață am deschis mașina de spălat vase din bucătărie, m-am uitat la cele trei farfurii curate, frumos aranjate, și întrebările m-au asaltat. „Copiii“ au fost în vizită ieri, duminică, ca de obicei. Unde-i a patra farfurie? S-a spart? Chiar mi-a plutit prin fața ochilor imaginea mentală cu cioburile unei farfurii albastru cu alb. Ce anume mi-a ieșit din minte? Mi-am pus întrebările astea cu toată seriozitatea. Nedumerirea mea își avea rădăcinile

în obișnuință și mi-a luat cel puțin un minut ca să mă reorientez. Dacă cineva m-ar fi întrebat „Soțul tău e mort?“, aș fi răspuns imediat că da. Mirarea mea legată de farfuria lipsă n-avea nicio legătură cu certitudinea asta. Venea din altă parte, de la o percepție vizuală devenită automată, iar naratoarea mea interioară, acea „voce“ conștientă din capul meu, o urmase supusă.

După ce a murit mama, în fiecare zi, spre seară, luam telefonul s-o sun. N-am dus niciodată gestul până la capăt.

Paul adora biblioteca de la al doilea etaj al casei. Organizarea cărților din camera asta e în mare parte opera lui și încă mi se pare irațională, în anumite privințe. În urmă cu vreo cincisprezece ani, la începutul verii, a simțit nevoia să reorganizeze cărțile, nu doar în acea cameră, ci în toată casa. Am donat sute și sute de cărți despre care am stabilit că nu ne mai trebuie. I-am făcut mai multe sugestii de criterii logice, inclusiv simpla ordine alfabetică. Am ajuns la o soluție de compromis, clasificarea după gen, limbă și secol. Organizarea a durat zile întregi. Într-o seară, spre sfârșitul proiectului, când pe podea tot mai rămăseseră câteva sute de cărți, ne-am dus la culcare. M-am trezit pe la două dimineața. Cum Paul nu era lângă mine, am ieșit pe coridor, am văzut lumina aprinsă în bibliotecă, am deschis ușa și l-am văzut legănându-se pe o scară, în timp ce îndesa cărți pe rafturi. Era doar în boxeri (trebuie să fi fost dintre cei ecosez, albaștri sau verzi). Am râs și i-am spus să vină la culcare. Putea să termine de dimineață. Dar el a rămas acolo. Ca să ducă treaba la capăt, „ordinea“ a degenerat în excentricitate.

Unde Dumnezeu e Gertrude Stein? țipam la el.

Televizorul e tot în bibliotecă. În fiecare seară pe care o petreceam acasă, ne uitam la un film. Paul înregistra filme cu un DVR (altă tehnologie pe placul lui). *Ți l-am păstrat pe ăsta cu Lucille Ball. Vrei să-l încercăm?*

Când stau aici, la biroul meu, și întorc puțin capul spre stânga, văd scrisul lui Paul pe o hârtie care tapetase cândva una dintre cutiile lui de Schimmelpenninck, micile trabucuri pe care le-a fumat zeci de ani. E prinsă cu o piuneză pe panoul din fața mea, un spațiu dedicat mărunțișurilor — cărți poștale, vreo două discursuri la primirea unor doctorate onorifice, anunțuri de premii, trei desene vechi de-ale mele, o insignă cu SUNTEM SALMAN RUSHDIE, una cu DA, AM PUTUT de după prima victorie a lui Obama, fotografii cu Paul și Sophie, cu părinții și surorile mele — Liv, Asti și Ingy (Ingrid) — oamenii mei cei mai dragi. Pe hârtia rămasă de la trabucuri scrie: *N-am decât 17 cenți în buzunar și hainele de pe mine, dar am o idee. Joan Blondell,* Dames, *1934.*

La începutul poveștii noastre de dragoste, mergeam cu Paul la film peste tot în oraș.

O amintire care-mi revine: în 1981, la scurt timp după ce ne-am cunoscut, am văzut împreună cu Paul *A Tree Grows in Brooklyn* la Thalia, cinemateca ponosită, rău mirositoare, dar simpatică, azi închisă, de la intersecția Ninety-Fifth cu Broadway, pe care o frecventam amândoi înainte să fim împreună. Era goală sau aglomerată?